

Kvittering på innsendt svar på Høring - forslag til endring av straffegjennomføringsloven og forskrift om straffegjennomføring mv. (bruk av elektronisk kontroll og digitale kontrolltiltak i kriminalomsorgen)

Saksnummer: 24/3636

Sak: Høring - forslag til endring av straffegjennomføringsloven og forskrift om straffegjennomføring mv. (bruk av elektronisk kontroll og digitale kontrolltiltak i kriminalomsorgen)

Levert: 02.09.2024 17:57

Svartype: Med merknader

Jeg svarte som: Arbeidstakerorganisasjon

Avsender: Juristforbundet

Kontaktperson: André Oktay Dahl

Kontakt e-post: aod@juristforbundet.no

Rettsikkerhet, trygghet og kvalitet koster. Også i kriminalomsorgen

Før vi kommenterer de enkelte forslagene ønsker Juristforbundet å påpeke noe som burde fremstå som selvsagt; At rettsikkerhet, trygghet og kvalitet koster. Også i kriminalomsorgen. I dag behandles søknadene om elektronisk kontroll hos friomsorgen for helgjennomføringssaker, og ved fengslene i delgjennomføringssaker. Det er ikke alle enheter i kriminalomsorgen som har jurist per i dag, og allerede i dag behandles søknader flere steder av andre enn jurister. Mangelen på jurister betyr at det kan settes store spørsmål ved den juridiske kvaliteten på både vurderingene og avgjørelsene.

Vi advarer mot å oppfatte straffegjennomføring med elektronisk kontroll som et billig virkemiddel som kun skal virke kostnadsbesparende uten å se hen til at det skal foretas grundige juridiske vurderinger i det enkelte tilfellet. På samme måte som utvidet bruk av omvendt voldsalarm forutsetter ressurser og tid hos den integrerte påtalemyndigheten.

I sum vil forslagene som fremmes innebære en utvidet og til dels også en mer krevende domfeltgruppe. I tillegg vil et betydelig større antall søknader om elektronisk kontroll måtte behandles. Dette medfører at det vil oppstå behov for ytterligere økt juridisk kompetanse.

Ved innføringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) ble det stilt krav om at minst en av de to personene som fatter et vedtak ved søknad om straffegjennomføring med elektronisk kontroll, er jurist, jf. rundskriv KSF 6/2011.

Juristforbundet mener det må stilles et eksplisitt krav til at vedtak om elektronisk kontroll som et minimum skal kvalitetssikres av en jurist, både hos fengsler og friomsorgskontor. Dette fordi den rettslige utvidelsen av blant annet sluttgjennomføring også vil innebærer flere komplekse, inngripende og store juridiske vurderinger, herunder sikkerhetsvurderinger, menneskerettigheter og

barnets beste. I takt med økt saksmengde i de lokale enhetene, vil det også bli behov for flere jurister til klagesaksbehandling i regionene. Juristkapasiteten ved både regionkontorene, fengslene og friomsorgen må derfor økes betraktelig.

Juristforbundet mener det må satses på jurister i kriminalomsorgen, og at det må sikres juridisk kompetanse i alle kriminalomsorgens enheter. Dette er viktig for å sørge for likest mulig praksis fra enhet til enhet, og for å sikre en effektiv og korrekt saksbehandling.

Under følger kommentarer til de enkelte forslagene:

6.1 Tydeliggjør skillet mellom helgjennomføring og delgjennomføring (sluttgjennomføring)

Juristforbundet støtter forslaget om at helgjennomføring og delgjennomføring oppstilles i to forskjellige bestemmelser i straffegjennomføringsloven med tanke på at disse to gjennomføringsformene har både forskjellige målgrupper og regler.

Når det gjelder navneendringen fra delgjennomføring til sluttgjennomføring, stiller vi spørsmål ved om det er nødvendig. Begrepet sluttgjennomføring kan oppleves misvisende da elektronisk kontroll ikke er siste del av straffegjennomføringen. Eksempelvis kan domfelte bli prøveløslatt med møteplikt for friomsorgen i etterkant av at hen har gjennomført en periode med elektronisk kontroll. Vi foreslår at begrepet delgjennomføring opprettholdes.

6.2 Utvidelse av de rettslige rammene for sluttgjennomføring

Vi støtter en utvidelse av rammene for sluttgjennomføring, altså lovbruddskategori og gjennomføringstid, og at sluttgjennomføring blir hovedregelen for tilbakeføring.

En slik utvidelse vil også kreve økte ressurser i alle ledd i kriminalomsorgen, også juridiske ressurser, da dette innebærer flere vedtak, klagesaksbehandling og kontroller. Vi kommer nærmere tilbake til dette helt avslutningsvis under øvrige kommentarer.

6.3 Utvidelse av de rettslige rammene for helgjennomføring

Vi støtter forslaget fra departementet, men vil bemerke at det ikke nødvendigvis er nødvendig å oppstille begrensninger i lovbruddskategoriene. Kriminalomsorgen er godt egnet til å vurdere om helgjennomføring er tilrådelig, sikkerhetsmessig forsvarlig og ivaretar formålet med straffen, hensynet til den fornærmede/etterlatte og allmenne rettsoppfatning, uten en slik begrensning i lovbruddskategorier. Rent prinsipielt kan det være uheldig at enkelte domfelte er avskåret fra en slik straffegjennomføring, utelukkende på grunn av type lovbrudd. Den foreslåtte utvidelsen vil ikke i seg selv innebære at domfelte uten videre innvilges helgjennomføring med elektronisk kontroll, all den tid vurderingen beror på om domfelte oppfyller de øvrige vilkårene og om en slik gjennomføring vurderes å være tilrådelig og sikkerhetsmessig forsvarlig.

Når det gjelder hensynet til mindreårige barn, støtter vi forslaget om at berørte barn skal gis mulighet til å uttale seg direkte til en representant for kriminalomsorgen, jf. forslag til forskrift om straffegjennomføring § 7-9 første ledd, annet punktum. Denne endringen innebærer at man på en bedre måte sikrer at barnets rett til å bli hørt faktisk skjer.

6.5 Særregler for unge domfelte mellom 18-25 år

Vi er enig i at det er behov for særregler for de unge domfelte, da de både er mer sårbare og kan ha et særlig behov for en annen oppfølging enn det voksne har. Samtidig ser vi at flere i denne aldersgruppen blir dømt for alvorlig og omfattende

kriminalitet, samt har sammensatte utfordringer både når det gjelder psykisk helse, atferdsvansker, levekår og rus. Det bør være mulighet for å gjøre individuelle justeringer underveis i straffegjennomføringen for denne gruppen, slik at de får en hensiktsmessig progresjon. Likevel må ikke det legges opp til at ordningen mister sitt preg av å være straffegjennomføringen. En lang gjennomføringstid kan gi en høyere forekomst av brudd på forutsetninger og vilkår, og det er derfor viktig at man ser nærmere på hvordan eventuelle brudd skal håndteres for denne gruppen.

Ved at målgruppen utvides, må det samtidig vurderes om også egnethetsvurderingene for de unge domfelte må være mer omfattende enn de er i dag. Det sier seg selv at dette forutsetter større ressurser.

Når det gjelder domfelte som var under 18 år på handlingstidspunktet fremgår det av høringsforslaget at det er alderen på søknadstidspunktet og ikke handlingstidspunktet for den straffbare handlingen, som er avgjørende for hvilke regler som kommer til anvendelse. Ved å endre dette til domfeltes alder på handlingstidspunktet, vil skjæringspunktet være den samme som i straffesaker hvor det er tidspunktet den straffbare handlingen ble begått som er avgjørende, jf. straffeloven § 33. Tilsvarende prinsipp er også lagt til grunn ved vurderingen om fullbyrding av subsidiær straff ved brudd på straffegjennomføring i frihet, jf. HR-2023-846 avsnitt 30 og 31.

6.6 Bør elektronisk kontroll være en straffereaksjon som idømmes av domstolen

Vi støtter departementets forslag om at beslutningskompetansen for sluttgjennomføring og helgjennomføring ligger hos kriminalomsorgen. Vi finner departementets redegjørelse balansert og fornuftig og ivaretar de ulike hensyn

6.7 Bør adgangen til straffegjennomføring utenfor fengselet etter straffegjennomføringsloven § 16 videreføres?

Juristforbundet støtter at straffegjennomføring utenfor fengselet etter § 16 skal videreføres. Vi finner departementets redegjørelse balansert og fornuftig og ivaretar de ulike hensyn

6.8.8 Hensynet til fornærmede og etterlatte

Vi støtter forslaget i § 16 c femte ledd om at fornærmede og etterlatte skal varsles der det er av betydning for de. Spørsmålet er om det også bør kunne varsles om når domfelte har gjennomført straffen, og ved en eventuell gjeninnsettelse.

7.2 Behovet for generell hjemmel for bruk av digitale kontrolltiltak

Vi støtter forslag om utvidet adgang til digitale kontrolltiltak, og at det utformes en generell hjemmel. Vi er også enig i at ethvert tiltak skal være nødvendig og forholdsmessig.

Samtidig er det viktig å påpeke at dette ikke må gå på bekostning av kriminalomsorgens kontakt med den domfelte, og dette må derfor brukes som en supplement til den oppfølgingen domfelte får i dag. Videre må det gis tilstrekkelig ressurser til oppfølgingen og kontroll av vilkårene. Dersom det ikke gis midler til å øke kriminalomsorgens ressurser på dette område, herunder flere ansatte som jobber med digital sikkerhet og kontroll, samt økt kunnskap og kompetanse hos øvrige ansatte på dette området, kan det medføre at bruken av disse kontrolltiltakene bli illusorisk.

Videre forslår vi at man bør se nærmere på straffegjennomføringsloven § 43 andre ledd, og vurdere en endring slik at man også der kan fastsette vilkår om rusforbud i

prøvetiden under ordinær prøveløslatelse, tilsvarende som ved prøveløslatelse fra forvaring, jf. straffeloven § 45 første ledd bokstav a, jf. 37 første ledd bokstav d). En forutsetning for å fastsette et slik vilkår må være at det er nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring, jf. dagens bestemmelse. I dag er det kun anledning til å fastsettes et slik vilkår ved brudd, jf. straffegjennomføringsloven § 44 første ledd bokstav a. Det er uheldig at det ikke er adgang til å sette vilkår om rusforbud i prøvetiden ved prøveløslatelsen. Ved at man har en slik mulighet kan det medføre at flere blir prøveløslatt på vilkår, noe som vil være bedre både for den domfelte ved at den domfelte får en gradvis progresjon og utslusing med nødvendig oppfølging i prøvetiden, samt at det også vil være samfunnsøkonomisk.

Kommentar til § 7 a annet ledd a):

Kriminalomsorgen kan her få tilgang til opplysninger fra folkeregisteret om domfelte. I den forbindelse vil vi påpeke at det også er viktig at vi kan få tilgang til opplysninger om hvem domfelte er gift med/ bor sammen med og til domfeltes barn. For at kriminalomsorgen kan vurdere hensynet til barnets beste er det viktig og nødvendig at vi har faktisk kunnskap om disse forholdene. Ved at man ikke har tilgang til denne informasjonen er det fare for at barnets rettigheter ikke blir hørt, fordi kriminalomsorgen ikke har kunnskap om dem, deres alder eller bosted.

Med vennlig hilsen

Sverre Bromander- president Juristforbundet

Ida Orøy Slettvåg- leder Juristforbundet Stat – Kriminalomsorgen

Gerd Anne Gammelsæter-nestleder Juristforbundet Stat – Kriminalomsorgen

André Oktay Dahl-politisk seniorrådgiver Juristforbundet

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på regjeringen.no.